

6. ԽՈՋԱՐԱՄ

Կար չկար, ժամանակով մի թագավոր կար: Էդ թագավորը շատ զոռրա թագավոր էր և մշտական էթում էր ավղուշ անելու: Մի օր շատ ման էկավ մեշեն, պատահեց մի ջանավարի. էդ ջանավարը արեգակի ղայդա պսպղում էր:

Թագավորը հրամայեց՝ վեղրին, թե.— Մի հնար գտի, բռնենք, ափսո՛ս ա, շարպանենք:

Բերին տուզաղ¹ դրին, բռնեցին, վե կալան բերին ամարաթ:

Թագավորը հրամայեց, թե.— Մի շուշաբանդ օթախ սարքե՛ք, դնենք մեջը, որ գալողը թամաշ անի:

Օթախը շինեցին, դրին մեջը, աշխարքն էկավ թամաշա: Տենողը զարմանում, արմանում էր:

Թագավորին ուներ մի մինուճար տղա. եբոր տղեն դառավ տաքնիրեք տարեկան, նետվանեղն առավ, էթում էր ավի: Մեկ օր բիրդան նետվանեղը քցելուն պես նետը շուշեն ջարդեց, ընկավ ջանավարի առաջը:

Տղեն էկավ ջանավարից խնդրվեց, թե.— Տո՛ւ իմ նետը:

Ջանավարն ասեց.— Գնա՛ հորդ բարձի տակիցը բալանիքը հանա, բե՛, հա՛մ նետդ վե կալ, հա՛մ էլ ինձ բրախա՛, էթամ, մեղք եմ, ես քու լավությունի տակից դուա կգամ:

¹ Թակարդ (Մ. Բ.):

— Բա՛ որ իմ հերը ինձ սըպանի:

Ասեց.— Զի՛ սըպանի. դու մինուճար տղա ես:

Տղեն գնաց, բալանիքը վե կալավ, էկավ, դուռը բաց արեց, ջանավարն ասեց.— Թե որ քու հերը քեզ նեղացնի, ա՛րի ինձ դուի, ես մեշի մեշը, աղբրի կշտին կըլնեմ:

Ասեց ու փախավ գնաց:

Թագավորը որ իմացավ տղեն ջանավարին բրախել ա, ասեց.— Գլուխը կտրե՛ք:

Նազիր-վեզիրը խնդրեցին, թե.— Դո՛ւ ես, մինուճար մի տղա, մի ջանավարի հըմար խի՛ ես սըպանում, տանից դուա ա՛րա, թո՛ղ էթա:

Թագավորը կանչեց վեզրի տղին, հանեց մի բոլ փող տվեց ճամփի ծախս, ասեց.— Ա՛ռ, էս տղին հետդ տա՛ր, կսըպանեա՝ դո՛ւ գիտաս, սաղ կթողաս՝ դո՛ւ գիտաս, էլ իմ երկիրը ոտ չպըտի դնի:

Վեզրի տղեն թագավորի տղի հետ վե կացան գնացին:

Շատ գնացին, քիչ գնացին, հասան մեշեն. ըստեղ վեզրի տղեն ասեց.— Պաի սըպանեմ ըստեղ:

Թագավորի տղեն շատ լաց էլավ, մուննաթ արեց, որ շըպանի:

Վեզրի տղեն ասեց.— Կոիդ բազմանդը ո՛ր տաս ինձ՝ չեմ սըպանի:

Ասեց.— Ա՛ռ բազմանդը, չեմ ուզում, քե՛ղ ըլնի:

Նրոր վեզրի տղեն բազմանդը առավ, ասեց.— Ըսօրվանից թագավորի տղեն ես եմ, դու իմ գյադեն ես:

— Գյադեդ եմ, գյադեդ եմ, ճա՛րս ինչ:

Ըտեղ ծառի տակին վեզրի տղեն քնեց: Թագավորի տղեն գնաց ման գալու. Ման գալով, ման գալով գնաց աղբրի կուշտը, տեհավ ջանավարը ըտեղ նստած ա: Լաց էլավ, իրա գլխի էկածը պատմեց ջանավարին:

Ջանավարն ասեց.— Բա՛ն չկա, ես քեզ ընենց կանեմ, որ դու շատ լավ կապրես: Գնա էդ աղբրի ջրիցը խմա:

Տղեն գնաց խմեց:

— էդ ծառը մի թափ տո՛ւ,— ասեց ջանավարը:

Տղեն թափ տվեց, քոքըհան էլավ:

Ասեց.— Գնա՛, մեկ էլ ջուր խմա:

Խմեց, էկավ:

Ասեց.— Էդ մենժ ծառը թափ տո՛ւ տենանք:

Թափ տալուն պես քոքիցը հանեց:

Ասեց.— Էդ ուժը բոլ ա քե՛զ, թե էլ տամ:

Ասեց.— Ձէ՛, մի քիչ էլ ըլնի, դհա՛ լալ կըլնի:

Ասեց.— Գնա՛ էլի շուր խմա:

Գնաց խմեց. էկավ էրկու էն ծառի հաստությունից ծառ էլի
թափ տվեց ու քոքըհան արեց:

Ասեց.— Բո՛լ ա:

Ասեց.— Բո՛լ ա, շնորհակալ եմ:

Տղեն թողաց, գնաց վեզրի տղի կուշտը, ճամփա ընկան գնա-
ցին: Շատ գնացին, քիչ գնացին, հասան մի թագավորի քաղաք:

Վեզրի տղեն խաբար դրկեց թագավորին, թե ես ֆլա՛ն թագա-
վորի տղեն եմ, գալիս եմ տեսություն:

Թագավորը մարդ դրկեց, պատվով ընդունեց:

Թագավորը շատ հավանեց էս էրկու տղին էլ, ասեց.— Դու իմ
փեսացուն ես, իմ աղջիկը ես պտի տամ քեզ: Քու նոքարին ի՞նչ
գործի դնենք:

Վեզրի տղեն ասեց.— Դո՛ւ գիտաս, ինչ գործի կդնես՝ դի՛:

Թագավորն ասեց.— Կէթա՞ս մեր խոզերը պահելու:

Տղեն ասեց.— Կէթա՛մ:

Գնաց խոզանոցը, տարավ խոզերը արածացնելու: Երոր իրի-
կունն էկավ, խոզերը բերեց, տեհավ ըտեղ մի գերան վեր ընկած ա:
Առավոտը էդ գերանը վե կալավ ձեռը, խոզերը քշեց, գնաց: Տա-
րավ մինչանք իրիկուն արածացրեց:

Էգսի օրը գերանն առավ գնաց թագավորի բալկոնին թըրը՛փ,
թըրը՛փ տվեց. զարթնեցին, էկան, ասին.— Ի՞նչ ես ուզում:

Ասեց.— Մի շահի տվեք, էթամ պոպոք առնեմ:

Թագավորն ասեց.— Ա՛ս մի մանեթ:

— Ինձ մանեթը հարկավոր չի՛, ես ո՞րդե տանեմ խուրդեմ, ինձ
մի շահի տվեք:

Շահին առավ, գերանովը էս դուքանի դուռը շարդեց, էն դու-
քանի դուռը շարդեց, մի շահու պոպոք առավ, խոզերը տարավ
արածացնելու:

Իրիկունը եդ դառավ էկավ, գնաց թագավորի առաջին կան-
նեց, ասեց.— Ինձ հմար մե կարգին էրկաթե դազանակ շինիլ տու:

Ասեց.— Եթա գերանը ձեռիդ ա, բոլ չի՛:

Ասեց.— Չէ՛, ճիպոտ ա, քսանհինգ փթանոց մի դադանակ շինիլ տու՛։

Քաղավորը խոստացավ, որ շինիլ տա։

Առավոտը էլի էկավ՝ թըրը՛խկ, թըրը՛խկ, տվեց գերանով բալկոնին։

Երբ դուռն էկան, ասեց.— Մի շահի տվե՛ք, պոպոք առնեմ։

Մի շահին տվին, էլի հինգ-տասը դոքանի դուռ շարդելով պոպոք առավ, էկավ խոզերն առավ գնաց։ Իրիկունը եգ էկավ, գնաց քնեց։

Առավոտը տեհավ իրա էրկաթե դադանակը շինած ա. գնաց վե կալավ, ծանդր ու թեթե արեց, ասեց.— Օ՛հ, էս իմ ուզած դադանակն ա,— դրեց ուսին, խոզերը վե կալավ գնաց։

Խոզերը քշեց տարավ Սև դևի սահմանը։ Տեհավ որ մի եքա դարվազա ա, ասեց.— Կարող ա ըստեղ տուն ըլնի, էթամ տենամ ի՛նչ կա։

Մոտացավ, տեհավ դուռը շինած ա, մի թիքա հեռու կաննեց, էգ դադանակով մի էրկու դըրը տվեց, կտորտանքը թռան Արևելք ու Արևմուտք, խոզերն արեց նեքսե, տեհավ բաղ-բախշա, եմիշ, ձմերուկ, ամեն բարելիք կա։ Բրախ տվեց խոզերին, ինքը գնաց ծառի տակին քնեց։

Ծառ էր դառն, Սև դևն էկավ. էկավ, տեհավ դարվազն շարդ ու փշուր ա էլած, խոզերը բախշումը եմիշ, ձմերուկ են ուտում, քանդըրտել են։

Ասեց.— Յա՛րար էս ո՛վ պտի ըլնի, որ սիրտ ա արե, էկել ա ըստի։

Գնաց ման էկավ, տեհավ ծառի տակին քնած ա։

Ձեն տվեց.— Հողածի՛ն, հողածի՛ն։

Տղեն էգ ձենը լսելու չվեկացավ։

Ասեց.— Ղո՛ւշն իրա թևովը, օ՛ձն իրա պորտովը սիրտ չէր անի դա ըստե, էս ո՛նց ա, որ դու էկել ես։

Տղեն ասեց.— Ընքան մարդկություն էլ չունես, որ համբերես, քնատեղիցս վե կենամ, նո՛ր կռիվ անես։

— Մենծ թիքեդ անգաշդ կթողամ,— ասեց դևը,— հլա խոսում էլ ե՛ս։

Տղեն վե կալավ, թե.— Մըխելի հեռու կա՛ց, նոր խոսա։

Տղեն վե կացավ, ոտի կաննեց։

Դէն ասեց.— Կովի նորաթն իմն ա՛, թե քունը՝

Տղեն ասեց.— Քո՛ւնն ա, քցա՛:

Դեւ, որ մի գուրզ քցեց, ընենց մի թող ու դուման էլավ, որ տղեն թողի միշին շէրկաց:

Դէն ասեց.— Իմ կուռը կոտրվի՛, մի քիչ ծանդր տված չըլնեի, մի էրկու մենծ թիքա մնացած ըլնեի՝ ուտեի:

Տղեն ասեց.— Հմի նորաթը ի՛մն ա, դու հենց գիտաս ես մեռե՛լ եմ:

Տղեն քաշեց դագանակը մի ընենց տվեց դևի շընքաքոքին, որ զլուխը կտրվեց ու գնա՛ց, հլա էթում ա՛:

Տղեն վե կացավ, դևի ամարաթը ման էկավ, գնաց տեհավ մի օթախի միշի տասը հատ ձի, մարդիկը վրեն ասպաքավորված՝ հազիր:

Տղեն ասեց.— Ի՞նչ մարդիկ եք:

Ասեցին.— Մենք զոչաղ մարդիկ ենք, դեւ մեզ բերել բռնավոր ա արեւ. ո՛ր մեզ բրախես, ժամանակին քու հավարին մենք կհասնենք:

Տղեն դևի ձին էլ քաշեց, մի ձեռք թամուզ շոր կապեց, ձիանոնց պոչերից մի-մի մազ քաշեց, քոմմըքին բրախեց: Գնացին: Ինքը խողերը վե կալավ, էկավ թագավորի տունը: Էկավ, տեհավ՝ դափ ու զուռնեն ածում են:

Ասեց.— Էս ի՞նչ խաբար ա:

Ասին.— Թագավորն իրա աղջիկը տալիս ա էդ նոր էկած թագավորի տղին:

Տարավ խողերն արեց նեքսե, գնաց իրա տեղը նստեց:

Թագավորի պուճուր աղջիկն էկավ, բարե տվեց, ասեց.— Բա՛րե քեզ:

Ասեց.— Ա՛սու բարին, ի՞նչ կա:

Ասեց.— Էկել եմ քեզ հետ մի քիչ խոսամ:

Ասեց.— Նս խողարած մարդ եմ, ինձ հետ ի՞նչ պտի խոսաս, խողերի ֆո՛տին ես կարոտ, թո՛ղ գնա:

Ասեց.— Իմ սիրտն ուզում ա քեզ հետ մի քիչ խոսամ:

Ասեց.— Գնա՛, գնա՛, գնա՛, հարկավոր չես:

Աղջիկը լաց էլավ գնաց, համա ուշըմիտքը դպա տղեն էր՝ Գնաց հաց շինեց, վե կալավ էկավ, դուռը թըխկթըխկացրեց:

¹ Զինված (Մ. Բ.):

Տղեն վե կացաւ, դուռը բաց արեց, տեհաւ էլի թագավորի աղ-
ջիկն ա, ասեց.— Ի՞նչ ա:

Ասեց.— Հաց եմ բերե, դուռը բաց արա՛, իրար հետ ուտենք:

Հացն առաւ ձեռիցը, իրան բրթեց, դուռը շինեց:

Աղջիկը վեր ընկաւ, վե կացաւ, լաց ընկելով գնաց:

էգսի օրը էլի վե կացաւ, էկաւ բալկոնի ճաղերին՝ թըրը՛խկ,
թըրը՛խկ, տվեց:

— Ի՞նչ ա, ա՛յ մարդ:

— Մի շահի տվե՛ք, էթամ պոպոք առնեմ:

Մի շահին տվին, գնաց: Իրիկունը ո՛ր ետ դառաւ, տեհաւ սառ
բաղաքը սուգ ա անում:

Հարցրեց.— Էս ի՞նչ ա պատահե:

Ասեցին.— Դուքն էկել են, ուզում են թագավորի մենծ աղջը-
կանը տանեն, թագավորը զորքը հավաքում ա, էթա կռիւ անի:

Տղեն խոզերն արեց նեքսե, տեհաւ թագավորի պուճուր աղ-
ջիկը էկաւ մտաւ նեքսե, շատ լաց էլաւ:

Տղեն ասեց.— Խի՞ ես լաց ընում:

Ասեց.— Ջանա դու գա՛, քվորս տանում են դեբը:

— Բա դու խի՞ էս էկե հմի:

— Էկել եմ քեզ խնդրվեմ, որ իմ քվորը էթա աղատես:

— Շա, — ասեց, — խոզարած մարդ եմ, ես անջախ իմ խոզերը
պահեմ, խի՞ չես էթում ձեր փեսին խնդրում, թագավորի տղա ա:

Ասեց.— Նրա բանը չի՛: Էդ դազանակը որ քու ձեռին ա, դու
ամեն բան կարաս անի:

Խոզարածը բրթեց աղջկանը, թե.— Գնա՛, գնա՛, գլուխս մի՛
տանի:

Աղջիկը լաց ընկելով գնաց:

Առավոտը վե կացաւ, դազանակը դրեց ուսին, գնաց բալկո-
նը, թըրը՛խկ, թըրը՛խկ:

Ընդորանք լալիս են, մղկըտում, թե. «Դուքն էկել են, ի՞նչ
պտի անեն», սա թե. «Իմ շահին տվե՛ք, ես վռազ եմ, խոզերը
մնացին տանը»:

Մի շահի տվեցին, գնաց պոպոք առաւ, խոզերը վե կալաւ
գնաց: Տարաւ խոզերը հանդումը բրախեց, ծոցիցը Սե դեի ձիա-
նոնց մազերը հանեց, կրակեց, տեհաւ դեի ձին, տասը ձիավորի՛
հետ էկան: Դեի ձիու վրի շորերը վե կալաւ հագաւ, նիլաւ ձին,
քշեցին:

Թագավորը իրա ղոշունը առել էր, դուռ էկել դռերի աղաքը, հեռվանց տասներմին ձիավոր էկան, իրանց առաջովը տվեցին շափարխանի¹, զնացին: Գնացին հասան դռերի ղոշնին, տվին, էդ դռերին, ընենց շարդեցին, որ դռերից մնաց մի ֆոզի, էն էլ տղեն բռնեց, ատամները քաշեց, տվեց ճակատին, ասեց.— Գնա՛ քու տիրոնը խաբար տա՛ր:

Ետով ձիանոնց գլուխը եդ դարձրին ու եդ զնացին:

Թագավորը ձեն տվեց ղոշունին.— Բռնե՛ք, հա բռնե՛ք, բռնե՛ք, մի փեշքաշ տանք,— ձիավորները փախան, զնացին:

Տղեն վեր էկավ ձիուցը, շորերը փոխեց, ձիավորներին բրախեց, խոզերը վե կալավ, էկավ դպա տուն: Տեհավ սաղ քաղաքը քեֆի մեջ ա, դափ ու ղոտնեն ածում ա, հա՛ ածում: Ինքը զնաց, քաշվեց իրա խոզանոցը:

Թագավորի պուճուր աղջիկը մի լավ խոնշա շինեց, առավ զնաց Խոզարածի կուշտը:

Տղեն դուռը բաց արեց, ասեց.— Հը՛, ի՞նչ կա ա՛ղջի:

Ասեց.— Ես քու կարոտը քաշում եմ, հաց եմ բերեմ, որ իրար հետ ուտենք:

— Զէ՛, չէ՛, հարկավոր չի, զնա՛ բանիդ,— ասեց տղեն,— խոնշեն ձեռիցն առավ ու իրան բրթեց դուռ, դուռը շինեց:

Աղջիկը լաց ըլնելուն զնաց տուն:

Տղեն առավոտը վե կացավ, իրա շահին առավ, պոպոքը լցրեց ջերը, քշեց խոզերը, զնաց դուռ էկավ Կարմիր դռի սահմանը:

Տեհավ մի դարվազա, ասեց. «էրևում ա՛ էս էլ ա դռի տուն, տանեմ խոզերս մի կուշտ ուտացնեմ»:

Հասավ դարվազի կուշտը, էրկու դագանակ տվեց, դուռն ամեն մի կտորը ընկավ Հալեպ ու Զինիմաչին:

Խոզերը քշեց նեքսե, տեհավ բոստան ա, ասեց.— էս լավ էլավ, թո՛ղ մի կուշտ ուտեն:

Ինքը զնաց մի մենե ծառի շվաքում պառկեց:

Ճաշվա դեմը Կարմիր դռն էկավ դպա տուն, տեհավ դարվազեն շարդված ա՛ արինը գլուխը տվեց. մտավ նեքսե, տեհավ խոզերը բոստանը քանդատում են, բարկացած դես ու դեն ընկավ, տեհավ տղեն ծառի տակին քնած ա, ձեն տվեց.— Հողածի՛ն, հողածի՛ն, վե կա՛ց:

¹ Արագ (Մ. Բ.):

Տղեն դարթնեց, տեհավ Կարմիր դեւ զլսավորեւ կաննած աւ։
— Ի՞նչ ես ախմախի պես էկե գլխավորեւ կաննել, շե՛ս
թողում քնեմ, դինջանամ։

Դէն ասեց.— Մենծ թիքեդ անկաջդ կթողամ, ի՞նչքան ինձ
վնաս ես տվել, հմի էլ բերան ունես ըտենց խոսալու։ Ղուշն իրա
թևովը, օձն իրա պորտովը շէր սիրտ արե դալ ըստեղ, դու ո՞նց
ես էկե, հլա բարկանում էլ էս վրի՛ս։ Ատամներս եռ ու քոր ա
գալի, քու մենծ թիքեն կթողամ անկաջդ։

Տղեն դադանակն առավ ու վե կացավ կաննեց. դէին ասեց.—
Նորաթը քո՛ւնն ա, կուլա՛ւ։

Դեւ մի գուրդ քցեց դրան. թող ու դումանը վե կացավ, տղեն
միջին չէրեաց։

Դէն ասեց.— Ափսո՛ս, մի կտոր էլ ա շմնաց, ուտեի։

Երոր թողը սկսեց բարակիլը, տղեն ասեց.— Նորաթն ի՛մն
ա։— Տարավ բերեց դադանակը ո՛ր շտվեց շլնքաքոքին, զուկը
պոկվեց ու գնաց. դնաց, դիպավ Մասսա սարին, Մասիսը տեղիցը
ժած էկավ։

Տղեն վե կացավ էդ դէի ամառաթի մեջ ման էկավ, տեհավ
մի օթախ, տասը ձիավոր միջին հաղիւր կաննած։

Ասեց.— Ի՞նչ մարդ եք։

Ասեցին.— Բռնավոր ենք, Կարմիր դէն ա բերե. մեզ բաց
թո՛ղ, մենք քու հավարին կհասնենք։

Տղեն գնաց Կարմիր դէի Կարմիր ձին էլ բերեց, մի թամուզ
կարմիր շոր վրեն կապեց, էդ ձիանըքոնց պոչերիցը քաշեց, բի-
րադնին բրախեց։ Եդ դառավ, խողերը վե կալավ, էկավ տուն։

էկավ տեհավ սաղ քաղաքը քեֆի մեջ ա, ուրախություն էն
անում։

Խողերը տարավ տուն, թագավորի պուճուր աղջիկն էկավ
կուշտը, ասեց.— Վե՛, է՛թանք իմ օթախը, միջեկ քվորս նշան-
դրեքն ա, սաղ քաղաքը ուտում, խմում ա, ի՞նչ ա, դու ըստեղ
վեր էս ընկե։

Տղեն ասեց.— Գնա՛, գնա՛, ես ձեր լայաղին մարդ չեմ, ես
մի խոզարած եմ։

Ասեց.— Ես քեզ սիրում եմ, դու ինձ հմար թագավոր ես։

— Գնա՛, գնա՛, ես չե՛մ գա,— ասեց տղեն,— աղջկանը բըր-
թեց, դուրը շինեց։

Աղջիկը գնաց մի լավ խոնշա շինեց, բերեց տղին. ինքը դուռը բաց արեց ու մտավ նեքսե:

Ասեց.— Հաց եմ բերե, վե կա՛ց, իրար հետ ուտենք:

Տղեն խոնշեն առավ ձեռիցը, աղջկանը բրթեց, թե.— էս քու տեղը չի՛, դու գնա՛:

Առավոտը վե կացավ, էլի թըրը՛խկ, թըրը՛խկ.— Իմ շահին տվե՛ք, պոպոք առնեմ,— ասեց:

Պոպոքն առավ գնաց: Իրիկունը էկավ, տեհավ որ սաղ քաղաքը էլի սուգ ա անում:

Հարցրեց, թե.— էս ի՞նչ խաբար ա:

Ասեցին.— Առավոտը դեբը պտի գան, որ թագավորի միջնեկ աղջկանը տանեն:

Խոզերը բերեց տուն. թագավորի պուճուր աղջիկը լաց ընկելով էկավ մտավ նեքսե, ասեց.— Վերե աստված, ներքե դու, ես գիտամ, որ իմ մենծ քվորը դու ազատեցիր, իմ միջնեկ քվորն էլ ազատա՛:

Ասեց.— Գնա՛, գնա՛, ձեր թագավորի տղին, վեզրի տղին ասա՛, էթան ազատեն, ես մի խոզարած եմ, ես ի՞նչ կարամ անի:

Ասեց.— Չէ՛, նրանց բանը չի՛, ազատես՝ դո՛ւ կազատես:

Տղեն վե կացավ, կռնիցը բռնեց, քցեց դուռը, աղջիկը լաց ընկելով գնաց:

Առավոտը վե կացավ, խոզերը վե կալավ գնաց հանդը, մազերը կրակին տվեց, Կարմիր դեխի ձին, մեկ էլ քսան ձիավորն էկան: Հագավ կարմիր շորերը, նիլլավ ձին ու քշեց գնաց:

Թագավորը մտիկ տվեց տեհավ, որ մի թոզ ա բանձրացել, ասեց.— Աչքներդ լի՛ս, հրեա գալիս են, մեզ կազատեն:

Երբ մոտացան, թագավորի ձեռ ու ոտը ուրախությունիցն իրար խառնվեց:— Տղե՛ք, ճամփա՛ տվեք:

Կրակի պես քշելով էկան անց կացան, ընկան դեբրի վրեն, չարդ ու խուրդ արեցին:

Բիրադնին ջարդեցին, մնաց մի հոգի. տղեն բռնեց, անկաշները կտրեց, ասեց.— Դե գնա՛, խաբար տա՛ր:

Ձիավորները եղ դառան, թագավորը ձեն տվեց ղոշընին.— Բռնե՛ք, հա՛, բռնե՛ք, ընդրանց փեշքաշ տա՛նք:

Ընդրանք ձիանիքը շափարխանի քշեցին գնացին:

Թագավորն ասեց.—Վա՛յ, չէլա՛վ, մի՛ բռնեիրնք տենայինք՝
ըզոնք ի՛նչ մարդիկ ին։

Իրիկունը որ տղեն դալիս ա տուն, տենում ա սաղ քաղաքը
թնդում ա, քն՛ֆ, ուրախություն էն անում։ Ինքը գալիս ա իրա
խողանոցը, նստում։

Թագավորի պուճուր աղջիկը վեր ա կենում, վազելով դալիս
դրա կուշտը, ասում ա.—Վե՛ կաց, է՛թանք իմ օթախը, ուտե՛նք,
խմե՛նք, քեֆ անենք, տենում ես՝ սաղ քաղաքը ուտում, խմում,
քեֆ ա անում։

Տղեն ասում ա.—Ես խողարած մարդ, ես ի՛նչ գործ ունեմ
ձեր օթախումը, վե կաց զնա՛, վե՛ կաց։

Աղջիկն ասում ա.—Իմ սրտի սիրականը դու ես, ի՛նչ ես կեղ-
տոտ տեղը նստե, վե՛ կաց, վե՛ կաց, է՛թանք։

—Չէ՛, չէ՛, ես մի խողարած մարդ եմ, ձեզ չեմ սաղի։

Աղջիկը վե կացավ, փոր ու փոշման զնաց։

Գնաց, մի լավ խոնչա հաղրեց, վե կալավ բերեց, ասեց.—

Չես դալիս, չե՛ս, ըտեղ էլ ա նստենք իրար հետ հաց ուտենք։

Տղեն ասեց.—Վե՛ր, վե՛ր, վեր զնա՛, էս ֆոտին դու չես կա-
րա հաց ուտի։

—Քո՛ւ կշտին ըլնեմ, ջայնա՛մ թե ֆոտ կգա։

Տղեն վե կացավ, կուտը բռնեց.—Դե զնա՛, զնա՛,—ասեց,—
աղջկանը քցեց դուռը՝ դուռը եդ արեց։ Աղջիկը լաց ըլնելով զնաց։

Առավոտը տղեն էլի վե կացավ, խողերին վե կալավ զնաց։
Գնաց, հասավ Սիպտակ դեի սահմանը, տեհավ մի դարվազա,
ասեց.—Կարող ա է՛ս էլ դեի տուն ըլնի։

Քշեց, զնաց։ Գնաց հասավ դարվազին, տեհավ շինած ա, էդ իրա
քսանհինգ փթանոց դադանակովը ո՛ր մի անգամ տվեց, դուռ-մուռ
էլ չէրևաց։ Խողերը արեց նեքսե, տեհավ եմիշ, ձմերուկ, ամե՛ն
բան կա։ Խողերը բրախեց, ինքը զնաց աղբրի վրա լվացվեց,
ծառի տակին պառկեց, քնեց։ Ճաշվա՛ վախտը Սիպտակ դեն էկավ
տեհավ՝ դարվազեն ջարդված ա. սրտի հերսիցը գլխի դուղը ժած
էկավ։

Մտավ նեքսե, տեհավ խողերը ընենց են քանդրտում, ուտում,
ո՛ր պրծար. ման էկավ տեհավ՝ մի մարդ ծառի տակին պառկած
ա, ձեն տվեց.—Հողածի՛ն, հողածի՛ն, վե՛ր,—ասեց, ու ոտը տվեց
գեննին՝ ժած էկավ։

Տղեն դարթնեց, ասեց.— Ի՞նչ էլավ քեզ, չի՞ր կարա մի քիչ համփերի՞, քնեի, դինջանայի:

— Օխտը տարի ա՛ իսանի միս չեմ կերե, ատամներս եռըքոր ա դալի, շատ մի խոսա՛, վե՛ կաց, քու մենե՛ թիքեն թողամ անկաջդ:

Տղեն դադանակն առավ կաննեց, ասեց.— Նոբաթը քունն ա, տո՛ւ:

Միպտակ դէր եդ կաննեց ու մի գուրդ քցեց, ընե՛նց մի թող ու դուման էլավ, որ տղեն միշին կորավ:

Դէն ասեց.— Գնաց գեննի տակը, մի կտոր էլ ա չմնաց՝ ուտեի:

Երոր թողը քաշվեց, տղեն ասեց.— Ի՞նչ շատ էս պարծենում, ես տեղս կաննած եմ, դե հմի դու տես, նոբաթն իմն ա:

Ասեց, դադանակը պըտըտեց ու մի դըրբ տվեց շըլընքաքոքին:

Դէն ասեց.— Մին էլ տո՛ւ:

Տղեն ասեց.— Մորիցս մեկ եմ էլե, իմ դըրբը մեկ ա:

Դէի գլուխը պոկվեց ու գնաց, հլա էթում ա:

Տղեն մտավ դէի ամարաթը, տեհավ տասը սիպտակ ձիավոր, ասեց.— Ի՞նչ մարդ եք դուք:

Ասեցին.— Մենք բռնավոր ենք, Միպտակ դէր մեզ բերել ա ըստեղ բռնել ա. մեզ բաց թո՛ղ, ինչ նեղությունի մեջ ըլնես՝ մենք կազատենք քեզ:

Գնաց Միպտակ դէի ձին էլ բերեց. մի ձեռք սիպտակ շոր ջուկեց ձիու վրին կապեց, ձիանքանց պոչերիցը մի-մին մազ քաշեց, դրեց ծոցը, ըտրանց բրախեց: Եդ դառավ, խոզերը քշեց, էկավ տուն:

Թագավորի պուճուր աղջիկն էլի վազելով էկավ, ասեց.— Վե՛ր, էթանք մեր օթախը:

Ասեց.— Խոսքը մի՛ հետ կասեն, չե՛մ գալի, ես մի խողարած մարդ, դու թագավորի աղջիկ, ո՛նց կսազենք:

Ասեց.— Ես էլ քե՛զ ղուրբան, իմ հերն էլ քե՛զ ղուրբան, իմ մերն էլ քե՛զ ղուրբան, դու ինձ հմար աշխարքի բարեբար ես:

— Գնա՛, գնա՛, գլուխս մի՛ տանի,— թւիցը բռնեց, տանիցը դուա արեց ու դուռը եդ արեց:

Աղջիկը լաց ըլնելով թողաց, գնաց:

Գնաց, մի լավ խոնշա շինեց բերեց, ասեց.— Ա՛րի իրար հետ նստենք, ուտենք:

Ասեց.— Էդ դի՛ ըստեղ, դու վե կաց գնա՛:

Աղջիկն ասեց.— Սըպանես էլ, չե՛մ էթա՛:

Վե կացավ, աղջկա կռնիցը բռնեց, քցեց դուռը:

Առավոտը էլի խողերը առավ, գնաց հանդը, մնաց ընչանք իրիկուն, իրիկունը եդ դառավ էկավ: Էկավ տեհավ վա՛յ-վա՛յը դրել են քաղաքի մեջը:

Էկավ խողանոցը, թագավորի պուճուր աղջիկը լաց ընկելով էկավ, դուռը բաց արեց ու ընկավ տղի ոնները, ասեց.— Ո՛նց որ ազատեցիր իմ էրկու քվորը, ինձ էլ պտի ազատես, հմի էլ դեբըր էկել են ինձ տանելու:

Տղեն ասեց.— Տանում են՝ տանեն, ե՛ս ինչ անեմ:

Աղջիկն ասեց.— Ես քու գլխին զո՛ւրբան, ոնց որ քվորտանցս ազատեցիր, ի՛նձ էլ կազատես:

Ասեց.— Գնա՛ քու բանին, իմ ձեռիցը բան չի դա, ես խողա-րած մարդ եմ, ես զիտամ՝ իմ խողերը, գնա՛, թագավորի տղեն, վեզրի տղեն կազատի քեզ:

— Ա՛յ ֆողեմ նրանց գլուխը, նրանց ձեռիցը ի՞նչ կգա:

Տղեն վե կացավ, աղջկա կռնիցը բռնեց, ասեց.— Գնա՛, գնա՛:

Աղջիկը վե կացավ, լաց ընկելով գնաց: Գնաց մի խոնշա հաց հադրեց, առավ էկավ:

Ասեց.— Էլի էկա՛ր, քու էրեսը բոշի էրե՛ս ա:

Ասեց.— Հաց եմ բերե, քեզ սոված հո՛ չի թողա: Նստի՛, իրար հետ ուտենք:

Տղեն նստեց: Աղջիկը մի յանիցը ուտում էր, մի յանիցը աչքը քցում տղին՝ լաց ընկում:

Տղեն ասեց.— Խի՞ ես լաց ընկում:

Ասեց.— Ջանս դուս գա, լաց կըլնեմ, բա չե՛մ ըլնի, առա-վոտը դեբըր ինձ պտի տանեն:

— Ոնց որ քվորտանցդ տարա՛ն:

— Քվորտանցս ազատեցիր, ինձ չես ազատի:

Ասեց.— Քե՛զ էլ կազատեմ, համա մարդի բան չասես:

Գնաց, տեհավ մեբը իրա օթախումն ա:

Մեբը տեհավ, որ ախշիկը ծիծաղում ա, ասեց.— Ի՞նչ ա պա-տահել, առավոտը դեբըր քեզ պտի տանեն, դու ծիծաղում ես:

Ասեց.— Ա՛յ մե՛ր, իմ քվորտանց աղատողը ինձ էլ կազատի։

Ասեց.— Բախտավոր ես, քե՛զ էլ կազատեն։

— Ինձ խոսք տվեց։

— Ո՛վ։

— Իմ քվորտանցը աղատողը։

— Մի ասա՛, տենանք ո՞վ ա։

— Մարդի բան չես ասի՛ր։

— Չէ՛։

— Մեր Խոզարածը։

— Ի՛նչ ա ասում։

— Ա՛ստված վկա։

— Բա էթանք ես էլ խնդրվեմ։

Ասեց.— Որ իմանա թե քեզ ասել եմ, ինձ էլ կսրպանի, քեզ էլ։
Էգսի առավոտը թագավորը իրա ղոշունը հավաքեց, գնաց դե-
վերի աղաքը կաննեց, համա շատ երկուղ էր անում, հրոպպե-
հրոպպե թամաշ էր անում, թե էն սարիցը ձիավորները գալիս են,
թե չէ։ Մըն էլ տեհավ մի սիպտակ ձիավոր եռեսուն ձիավորների
հետ էկավ։

— Տղե՛ք, աչքներդ լի՛ս,— ասեց,— ճա՛մփա, ճա՛մփա, ճամ-
փա րա՛ց արեք։

Ճամփա տվին, ձիավորներն էկան անցան, ընկան դևերի վրա,
քշի, հա՛ քշի, տուր հա՛ տուր, շարդա հա՛ շարդա, ընենց շարդե-
ցին, մնաց մի հոգի։

Ձիավորը բռնեց անկաշները կտրեց, պինչը կտրեց, ասեց.—
Դե՛ դնա, խաբար տա՛ր։

Եդ դառան։ Թագավորը իրա ղոշընին ասեց.— Ընենց արե՛ք,
որ կարենաք բռնի։

Ձիավորները ո՛ր մոտացան թագավորին, տղեն ասեց.— Դուք
քշե՛ք, գնացեք, ինձ բռնում են, թող բռնեն։

Ձիավորները քշեցին գնացին։ Տղեն հանեց դանակը, բիլակը
մի քիչ արնացրեց, կամաց քշելով գնաց։ Էկան տղին բռնեցին,
տարան թագավորի մոտը։

Թագավորը վաղեց, տղի ձիու ճակատը պաշեց, կռացրեց տղի
ճակատն էլ պաշեց, ասեց.— Իմ թագավորութունը քեզ ղուրբան։

Տեհավ կոխքը արին ա գալի, այլուխը ջբբիցը հանեց, կապեց
կուռը, հենց որ կապեց, տղեն ձիուն էրկու օրզանգու տվեց՝ թռավ
գնաց։

Տղենն ձին բրախեց, խոզերն առավ, էկավ տուն: էկավ տուն, տեհավ դափ ու զուռնա, շրաղդան, ուտի՛լ, խմի՛լ, քեֆ անի՛լ: Թագավորի պուճուր աղջիկը մի լավ խոնշա շինեց, վե կալավ էկավ, նստեցին, իրար հետ անուշ արեցին:

Թագավորը կնկանը պատմեց, թե մի սիպտակ ձիավոր եռստուն ձիավորով էկավ դեերին ջարդեց, էդ ձիավորին բռնեցին, կուռը յարալու էր էլե, իրա ալլուխը հանեց, կապեց. կապեց, ուզում էր բերի տուն, ձիուն օրդանգովով տվեց՝ փախավ:

Թագավորի կնիկը ծիծաղում ա:

Թագավորը հարցնում ա.— Ի՞նչ ես ծիծաղում:

Ասում ա.— Քու ասած ձիավորը մեր խոզարածն ա:

— Ի՞նչ ա ասում:

— Դրուստ եմ ասում, առավոտը կանչա՛, հարցրա՛:

Թագավորը ղրկեց էն հրոպպեին կանչեց, տեհավ թեք կապած ա, քանդեց՝ տեհավ իրա ալլուխը, ասեց.— էս ի՞նչ բան ա:

Ասեց.— Եբոր Թագավորի տղենն կըլնի խոզարած, վեգրի տղենն կըլնի Թագավորի տղա, պարզ բան ա Թագավորի տղենն իրան կտա գժությունի: Չես հավատում՝ կանչա քու Թագավորի տղին, տե՛ս իմ բազմանդը նրա կոխն ա՞, թե չէ:

Թագավորը կանչում ա փեսին, տենում ա, որ կռան բազմանդը դրանն ա, ձեռաց ձեն ա տալի.— Ջանլա՛թ:

Ջանլաթները գալիս են, գլուխը կտրում:

Բազմանդը հանըմ ա տալիս տղին, ասում.— Իմ պուճուր աղջիկն էլ քե՛զ փեշքաշ:

Օխտն օր, օխտը գշեր հարսանիք են անում, պսակում: Մի հինգ օրից եղը կնկանը առնում ա՝ էթում ա իրա երկիրը, տենում ա հերը մեռած ա ըլնում, ինքը նստում ա Թագավոր:

Նրանք հասան իրանց մուրազին, ինչ մարդ էլ կարոտ ա՝ հասնի իրա մուրազին:

Ասասանից իրեք խնձոր ընկավ, մինն՝ ասողին, մինը՝ լսողին, մինն էլ՝ անկաջ դնողին:

